

Чугай А. О.,

асистент кафедри іноземних мов математичних факультетів
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Костюк М. М.,

кандидат філологічних наук,
доцент кафедри романської філології
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ГАЛЛІЦИЗМИ В УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙСЬКОВІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Анотація. Військова термінологічна та професійна лексика як компоненти фахових термінологічних систем є предметом лінгвістичного аналізу. Військові конфлікти двадцятого сторіччя та російсько-українська війна сьогодення спричинили появу великої кількості військових термінів та професіоналізмів, особливо у медіа-просторі. Ця стаття присвячена дослідженню функціонування запозичень з французької мови в сучасній українській термінології у військовій сфері. Уточнено семантичний обсяг поняття «галліцизм», виявлено його основні характеристики. До словника української мови входять французькі запозичення з багатьох сфер, але найчастіше з економічної, політичної, суспільної, військової та сфери мистецтва.

У дослідженні застосовано комплексний підхід до розкриття функціонування галліцизмів. Визначено характерні риси освоєння французьких запозичень з військової сфери у термінологічній системі на фонетико-графічному, морфологічному, словотвірному та семантичному рівнях. Визначено основні буквені відповідники в українських та французьких словах, зокрема: *g-g: galife – galliffet; garnizon – garnison; e(кінцевий)-a: bombe – бомба; -ie-ia: artillerie – артилерія; -que-a: attaque – атака; -oi-oi: convoi – конвой; -ée-й: trophée – трофей*. Важливими є наступні характерні риси французьких запозичень: *-é, -ó у незмінних словах: galife; кінцеве ударне -er: сапер; кінцеве -аж/-яж: фюзеляж*.

Визначені та проаналізовані найуживаніші галліцизми у військовій сфері в періодичних виданнях (газетах) сучасної України: *атака, армія, марш, лейтенант, бомба, сержант, батальйон, десант, артилерія, патрон, маневр, патруль, конвой, пістолет, сапер, гарнізон, шеврон, каскет*. Найчастотнішим серед запозичень з французької мови є лексеми «атака», «армія» та «марш». Лексема «атака» найчастіше супроводжується наступними прикметниками: *газова, атомна, інформаційна, хакерська, тепла, психічна та гібридна*. Лексема «армія», друга за частотністю, пов'язана насамперед з подіями, які відбуваються у нашій країні. Тому виправданими є вирази з цим словом, які постійно зустрічаються на шпальтах газет: *українська армія, європейська армія, професійна армія, армія росії, друга армія*.

Незважаючи на схожу вимову, все ж часто бачимо трансформацію змісту багатьох французьких слів у військовій сфері. Поява в українській мові запозичень з французької мови – це тривалий процес, який не втрачає свою актуальність і сьогодні.

Ключові слова: галліцизм, запозичення, мовні рівні, лексика, військова сфера, військова термінологія.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Значний внесок у дослідження теорії мовних контактів та міжмовної взаємодії зробили відомі науковці: Бодуен де Куртене, Г. Пауль, Г. Шухарт, Л. Блумфілд, Л. Щерба, С. Семчинський, У. Вайнрайх, Ю. Жлуктенко та інші. У контексті вивчення тенденцій розвитку терміносистем та функціонування саме лексичних запозичень з французької мови у військовій сфері в сучасному українському медіа-просторі опубліковано декілька статей, які висвітлюють різні аспекти термінографії. Але більшість з них представляють загальні концептуальні питання.

Немає жодної мови, де не знайшлося б запозичень. Наразі відбуваються активні процеси взаємодії між країнами світу на різних рівнях. Україна була і залишається активним учасником співпраці з багатьма країнами світу, насамперед з європейською спільнотою та Францією зокрема. Внаслідок культурних, соціальних та економічних контактів між людьми, у тому числі у військовій сфері, відбувається процес запозичення, тобто переходу слів з однієї мови до іншої. Поступово слова асимілюються, набувають нових значень та граматичних форм, але досить часто нагадують мову, звідки вони прийшли. Українська мова перейняла велику кількість слів, підпорядкувала їх своїм законам фонетики й граматики, пристосувала до правил українського словотворення і семантичних систем.

Запозичення з французької мови становлять важливу та унікальну частину лексичного рівня української мови. Терміни з військової сфери з'являються на шпальтах українських періодичних видань щодня. Ця тенденція продовжується, тому вважаємо нашу тему актуальною. Саме функціонування слів у військовій сфері, запозичених з французької мови, становлять інтерес нашого дослідження.

Аналіз досліджень та публікацій з теми дослідження. Проблеми французьких запозичень досліджували Є.С. Ємельянова, І.В. Бойчук, О.А. Іваненко та інші [1, 2]. Більш конкретні питання термінографії та запозичень з французької мови у військову сферу можна знайти у словниках, виданих українськими науковцями. Наведемо декілька прикладів: «Українсько-французько-англійський міжвидовий словник з тактики та логістики» (Балабін, 2007), «Англійсько-український-французький словник зовнішніх зв'язків, стратегії та безпеки» (Безасьє, Науменко, 2006), «Французько-український, українсько-французький словник основних термінів військово-повітряних сил» (Ольховой, Білан, 2007) [3; 4; 5].

Актуальність дослідження зумовлена: недостатньою вивченістю іншомовних компонентів як засобу співпраці

та взаєморозуміння у військовій сфері; потребою виявити взаємозв'язок внутрішніх та зовнішніх (історичних, культурних, політичних, воєнних) чинників у засвоєнні французької лексики українською мовою у військовій сфері.

Метою нашого наукового пошуку є комплексне дослідження запозичень з французької мови в українській військовій термінології. Ми ставимо такі **завдання**: дослідити слова французького походження в українській мові у військовій сфері, визначити наявність французьких запозичень у складі української лексики, здійснити лексико-тематичну класифікацію аналізованої термінології, проаналізувати особливості запозичених з французької мови слів у військовій сфері, виявити продуктивні словотвірні моделі військових термінів на сучасному етапі, а також їх функціонування в сучасному українському медіа-просторі (насамперед в газетах України).

Виклад основного матеріалу дослідження. Перш за все визначимо семантичний обсяг поняття запозичення з французької мови. Мова – це насамперед соціальне явище, яке відображає усі зміни, які відбуваються у суспільстві. Ці зміни відображаються в першу чергу на лексичному та семантичному рівнях. Застарілі слова зникають, або набувають нових значень, неологізми досить інтенсивно збагачують словник [1].

У різні часи у результаті контактів з іншими країнами українську мову збагачували слова іншомовного походження. Тому в українській мові налічується велика кількість запозичень з різних мов. До українського словника прийшло багато слів з країн сучасної Європи – Франції, Іспанії, Італії, Польщі, Англії тощо. Слова, які потрапили до української мови з Франції, часто називають галліцизмами. Галліцизми – це слова або звороти, які запозичені з французької мови або ж складені на зразок французького. Саме слово походить від латинського *Galicismus*, що у французькій мові змінилося на *Galicisme* та означає слово або вираз, запозичене або походить від французької мови [6].

Саме слово Галлія походить від назви давнього кельтського племені – галлів, які жили у країні під однойменною назвою, що знаходилася на території сучасної Французької республіки. Більшість галліцизмів перейшли до українського словника в XVII–XIX століттях, відповідно вони мають походження з сучасної французької мови, яка в свою чергу є нащадком народної латини, мови, яка використовувалася на теренах Римської Галлії [7].

Французька мова належить до романської групи мов, тому її вплив найсильніше помітний саме в мовах цієї групи – італійської, іспанської та румунської. Багато слів французького походження стали популярними в мовах різних країн, наприклад, в арабській, японській та перській. Слід звернути увагу на те, що ці слова не завжди являються прямими запозиченнями. Іноді вони адаптуються, змінюють значення чи калькуються. Деякі слова подорожували й назад, до країни свого походження, змінивши своє значення. Так, прикметник *volontaire* (добровільно) повернувся до Франції вже із знайомим нам всім значенням волонтера – тобто людини, яка допомагає на добровільних основах. Під час антитерористичної операції на сході України волонтери допомагали воїнам українських військових формувань та добровольчих батальйонів в отриманні автомобілів, оптичних приладів, військового одягу, тощо для виконання поставлених завдань. Наразі цей іменник є частотним в українських періодичних виданнях та актуалізується найчастіше у наступних словосполученнях: *активний волонтер, військо-*

вий волонтер, медичний волонтер, звернутися до волонтера, за ініціативи волонтерів, волонтерська діяльність [8; 9; 10].

Варто зазначити, що на появу запозичень впливають як і зовнішні, так і внутрішні чинники. Це стилістична диференціація термінів, намагання замінити їх на зручніше слово або ж уникнути багатозначності. При цьому цілком можливе співіснування запозиченого слова та його відповідника в українській мові. Деякі слова втрачають свою актуальність, іноді через соціальні або інші чинники люди обирають відповідники в рідній мові, замість використання іншомовних слів. Ця тенденція прослідковується і у Франції, коли французи шукають саме питоме французьке слово, щоб уникнути використання запозичення з англійської мови [7].

Запозичення з французької мови становлять одну з найбільших груп запозичених слів в українській мові, особливо у військовій сфері. Саме запозичення з французької мови дуже активно використовуються в спілкуванні та медіа-просторі. Крім того, запозичення використовуються для підвищення експресивності та надання певного «шарму» публіцистичному тексту.

Наразі галліцизми використовують майже у всіх сферах життя. Але саме через асиміляцію звичаїв інших західних країн та історичного впливу французького мистецтва та культури, найчастіше вони зустрічаються в суспільно-політичній, технічній, військово-політичній, фінансово-економічній, загальнокультурній та побутово-культурній сферах. Сфера загальної культури включає в себе слова, що стосуються музики (*аккомпанемент*), архітектури (*каркас, тераса*), танців (*балетмейстер*), образотворчого мистецтва (*акварель*), театру (*антракт*), назви культурних течій та напрямів (*ренесанс, романтизм*), розваг (*більярд*) та кулінарії (*багет, конфітур*). До технічної сфери ми відносимо назви механізмів та транспорту (*ескалатор, фунікулер*), назви тварин (*макреля*), рослин (*півонія*), медичну термінологію (*бандаж*) і метричні одиниці (*більйон*) [7].

Важливий пласт становлять слова предметів у військовій сфері. Найуживанішими можна вважати наступні: *авангард (Avant-garde, m); армія (arme, f); артилерія (artillerie, f); арьергард (arrière-garde, m); атака (attaque, f); батальйон (bataillon, m); бомба (bombe, f); галіфе (gallifet, m); гарнізон (garnison, f); десант (descente, f); канонада (canonnade, f); каскет (casquette, m); конвой (convoi, m); лейтенант (lieutenant, m); маневр (manoeuvre, f); марш (marche, f); маршал (maréchal, m); патрон (patron, m); патруль (patrouille, f); пістолет (pistolet, m); сапер (sapeur, m); сержант (sergent, m); трофей (trophée, m); шеврон (chevron, m)* [11; 12].

Потрапляючи до української мови, французькі слова змінювалися відповідно до функціонально-стилістичних норм та граматичних закономірностей [13]. Говорячи про граматичну природу запозичень, слід зазначити, що найчастіше у мову приходять запозичення – іменники і прикметники. Дуже мало запозичених дієслів та числівників. Досить часто, коли в запозичених французьких словах зустрічаються невластиві для української мови звуки, то використовують подібні українські. Через неповну відповідність інколи виникає варіативність – французький [u], в українській мові може відтворюватися як [y]: *костюм (costume)*, але буває що передається за допомогою звуку [i].

Французькі букви, буквосполучення, морфемі передаються в українській мові як: *g-z: галіфе – gallifet; гарнізон – garnison; -e(кінцевий)-a: arme – армія, bombe – бомба; -ie-ія: artillerie – артилерія; -tion-ія; verification – верифікація; -que-a-*

attaque – атака; *-oi-ouï: convoi* – конвой; *-ée-ÿ: trophée* – трофеї [11; 12].

Необхідно зазначити, що доволі часто впізнати запозичення можливо за наголосом на останньому складі. Зазвичай у більшості термінів зберігається місце наголосу мови-донора. Але при тому цілком можливою є й зміна місця наголосу при адаптації, для українських реалій часто зумовлене впливом іншої мови. Мабуть головною граматичною зміною, яка стала із запозиченнями з французької під час адаптації, є втрата артикля, що показує рід та число, часом зміна граматичного роду (*патруль* – *patrouille, f, десант* – *descente, f*) трансформація оригінальних суфіксів й закінчень і додавання афіксів.

Можна визначити деякі характеристики французьких запозичень: *-é, -ó* у незмінних словах: *галіфе, шосе, бюро; кінцеве ударне -ер: сапер; кінцеве -аж/-яж: віраж, фюзеляж; кінцеве -анс: аванс, нюанс; поєднання -уа-, -уе- у середині слова: дуель, силует* [11; 12].

Запозичення з французької в українській мові представлені у вигляді кальок та у вигляді прямих запозичень. Саме слово калька, до речі, також слово французького походження від слова *calque* – копія. Коли стійкі вирази перекладаються дослівно, то отримаємо філологічну кальку. Наведемо декілька прикладів кальок: *кастет* (*casse-tête*), *конвой* (*convoi*). В українську мову також потрапила велика кількість стійких виразів. Вони є словотворчими – *зосередити* (*concentrer*), семантичними – *положення* (*position, f*), фразеологічними: *дивитися у всі очі* (*regarder de tous ses yeux*) [11; 12].

Двадцять століття стало періодом активного потрапляння французької лексики в українську мову, а особливо у військову сферу. Двадцять перше століття характеризується великою кількістю локальних та гібридних військових дій. Наразі Україна протистоїть агресії Росії. У цьому контексті питання української військової термінології стає питанням національної безпеки.

Наразі можемо говорити про новий етап становлення української військової терміносистеми. Конституцією України закріплюється незворотність стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства в Європейському Союзі та в Організації Північно-Атлантичного договору. Важливим завданням для українських військовослужбовців є використання в своїй діяльності англійської, німецької та французької мов. Міністерством Оборони України організовано курси для здійснення спеціальної мовної підготовки військовослужбовців, яким знання іноземних мов необхідно для виконання військових обов'язків.

Військова термінологія в умовах війни є особливо актуальною в нашому суспільстві, постійно з'являється в електронних та друкованих засобах масової інформації, багато використовується запозичень з французької мови.

За результатами аналізу змісту друкованих видань (газети «Голос України», «Урядовий кур'єр», «День», які видавалися у період 2014 по вересень 2022 р.р.), ми виявили 18 найчастотніших запозичених слів з французької мови у військовій сфері. Розглянемо частотність та функціонування цих запозичень: *атака, армія, марш, лейтенант, бомба, сержант, батальйон, десант, артилерія, патрон, маневр, патруль, конвой, пістолет, сапер, гарнізон, шеврон та кастет* [8; 9; 10].

Найчастотнішим серед запозичень з французької мови є лексеми *«атака»* (зустрічається 12484 рази), *«армія»* (11508 разів) та *«марш»* (7790 разів). І в українській і у французькій мовах лексема *«атака»* жіночого роду. Лексема *«атака»* найчастіше

супроводжується наступними прикметниками: *газова, атомна, інформаційна, хакерська, тепла, психічна атака та гібридна*. Дієслово, яке супроводжує цей іменник – *відбивати*. Лексема *«армія»*, друга в нашому рейтингу, пов'язана насамперед з подіями, які відбуваються у нашій країні. Тому виправданими є найчастотніші вирази з цим словом: *українська армія, армія росії, друга армія, європейська армія, професійна армія*.

Лексема *«марш»* має багато значень, напевне тому зустрічається дуже часто на шпальтах українських газет. Українське слово *«марш»* – чоловічого роду, в той час як у французькій мові – жіночого. Наразі ця лексема актуалізується у виразах здебільшого з позитивної конотацією: *марш єдності, традиційний марш, марш патріотів*.

Досить частотними є лексеми на позначення військових звань: *«лейтенант»* (5716 разів) та *«сержант»* (2386 разів). Ці лексеми супроводжуються прикметниками або іменниками, які доповнюють та уточнюють значення: *генерал-лейтенант, молодший лейтенант, старший лейтенант; штаб-сержант, майстер-сержант, головний сержант*.

Наш аналіз виявив високу частотність лексеми *«бомба»* (3925 разів), яка реалізується у контексті з здебільшого негативною конотацією. Найчастотнішими прикметниками, які супроводжують цю лексему, є наступні: *касетна, чорнильна, енергетична*. Крім того, лексема досить часто реалізується у виразах з переносним значенням: *бомба уповільненої дії / бомба сповільненої дії, бомба для уряду*.

Наступними за кількісними даними по появі на шпальтах українських газет йдуть три лексеми: *«батальйон»* (2252 рази), *«десант»* (2052 рази) та *«артилерія»* (2040 разів). Ці запозичення з французької мови нагадують за формою французькі слова, але відрізняються за вимовою. Наприклад, слово *«батальйон»* вимовляється французькою *«бататіон»*, *«десант»* вимовляється з носовим звуком, а *«артилерія»* немає закінчення *«я»* у французькій мові. Однак, слова все ж видають, з якої мови вони прийшли. Виявилось, що в українських газетах лексема *«батальйон»* актуалізується у наступних виразах: *жіночий батальйон, батальйон патріотів, батальйон територіальної оборони*. Лексема *«десант»* супроводжується іменником *«висадка»* та прикметниками: *тактичний, експертний, річковий*. Лексема *«артилерія»* також вживається з прикметниками: *важка, реактивна, ствольна, культурна*.

Цікавим галліцизмом є лексема *«патрон»*, яке має велику частотність і вживається здебільшого у прямому значенні (1914 разів). Однак нещодавно з'явилося нове значення цього слова, а саме ім'я песика, який допомагає розмінювати територію нашої держави – Патрон. У результаті цього лексема *«патрон»* дещо змінила стилістичну маркованість, і використовується наразі у реченнях з позитивною конотацією.

Слід відзначити частотність іменника *«маневр»*, який має багато значень, однак найчастотніше вживається у контекстах, пов'язаних з військовою сферою (1909 разів). Ця лексема, одна з небагатьох французьких запозичень, які вживаються в однині і множині. Наведемо декілька прикладів: *відволікаючий маневр, сміливий маневр, смертельний маневр, простір для маневру, успішні маневри, масштабні маневри, маневри на дистанції*.

Розглянемо дві лексеми, які є досить частотними в українських газетах: *«патруль»* (1283 разів) та *«конвой»* (1110 разів). Обидва іменники майже завжди супроводжуються прикметниками: *рятівний патруль, екологічний патруль, шкільний*

патруль, милосердний патруль; гуманітарний конвой, військовий конвой, останній конвой.

Цікавою є наступна лексема, яка також є запозиченням з французької мови – «*пістолет*» (667 разів). Ця лексема завжди супроводжується дієсловами: *погрожувати пістолетом, збирати пістолет, вилучити пістолет, виявити пістолет.*

Важливими словами з військової термінології є лексеми «*сапер*» (444 рази) та «*гарнізон*» (346 разів). Однак, вони не дуже частотними і зустрічаються лише в статтях на суто військову тематику. Ми виявили найчастотніші вирази з цими лексемами: *підготовка саперів, робот-сапер, пес-сапер, військовий сапер; військовий гарнізон, сусідній гарнізон, столичний гарнізон, окупаційний гарнізон, окремий гарнізон.*

Крім того, до списку іменників, які є частотними в українських газетах, увійшли іменники «*шеврон*» (237 разів) та «*кастет*» (44 рази). Лексеми «*шеврон*» найчастіше супроводжують прикметники: іменний, танковий, форменний. Найчастіше зустрічаємо наступні вирази з лексемою «кастет»: *ніж-кастет, сліди від каскета, удар каскета.*

Аналіз військових статутів Збройних Сил України показує, що в багатьох статтях цих документів зустрічаються запозичення з французької мови. Наприклад, у розділі «Загальні положення» статті 7 та 8 Статуту гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України, зі 175 слів лексема «*гарнізон*» визначається 25 разів (14%) [14].

Ще більше запозичень з французької мови в бойових статутах Сухопутних військ Збройних Сил України, які визначають форми воєнних дій, що застосовуються підрозділами для виконання бойових завдань по захисту незалежності та територіальної цілісності України. Наприклад, «Бойовий статут механізованих і танкових військ Сухопутних військ Збройних сил України, частина III, Взвод, відділення, екіпаж», затверджений наказом командувача Сухопутних військ Збройних Сил України від 25.05.2016 № 238, лише у «Змісті» документу неодноразово зустрічаються лексеми *десант, мариш, маскування, фортифікація* та інші [15]. Цей статут визначає командиру підрозділу при організації управління після *маришу* зайняти позиції у *фортифікаційній* споруді, здійснювати *маневр* та *маскування*, рішуче відбити напад ворожого *десанту*.

Висновки та перспективи подальших пошуків. Запозичення з європейських мов, зокрема з французької мови, є важливою частиною українського словника, що свідчить про велику кількість контактів між Україною та європейськими країнами у різні часові проміжки. Адаптація запозичень залежить від правил словотвору мови, а також від сприйняття людей, які використовують їх у мовленні. Галліцизми, що є одним із помітних пластів запозичень, можна розглядати на різних мовних рівнях – лексичному, фонологічному та граматичному, – однак саме у лексичному їх вплив є найбільш суттєвим.

Галліцизми як частина української військової термінології є досить частотними як у практичній військовій діяльності, так і в українському медіа-просторі. Під час дослідження було виявлено, що серед французьких запозичень, які використовують в українських медіа, найчастотнішими є такі 18 іменників, які зустрічаються у різних контекстах на шпальтах українських газет: *атака, армія, мариш, лейтенант, бомба, сержант, батальйон, десант, артилерія, патрон, маневр, патруль, конвой, пістолет, сапер, гарнізон, шеврон, каскет.* Ці слова також містяться в законодавчій та нормативній базі, що регламентують діяльність військових формувань України.

Під час вивчення галліцизмів було зафіксовано часту трансформацію змісту багатьох французьких слів, у тому числі з військової сфери, які прийшли в українську мову й асимілювалися у ній зі зміненим значенням (наприклад, слово *волонтер*), і саме ці слова становлять інтерес для подальших наукових розвідок. Дослідження французьких запозичень в українській мові має не лише наукове, але й практичне значення, адже знання особливостей використання запозичень необхідне для їх правильного використання у висвітленні актуальної інформації про війну в Україні. Але, безперечно, найважливіше наразі, щоб найближчим часом запозичені слова фігурували у переможній риторичі щодо України.

Література:

1. Смельянова С. С. Галліцизм в сучасній українській сільськогосподарській термінології : автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.01. Харків, 2009. 20 с.
2. Іваненко О. А. Українсько-французькі зв'язки: наука, освіта, мистецтво (кінець XVIII – початок XX ст.). Київ : Інститут історії України НАН України, 2009. 320 с.
3. Балабін В. В., Гардер Р. Українсько-французько-англійський міжвидовий словник з тактики та логістики [в 2-х т.]. Київ : ВІ КНУ імені Тараса Шевченка, 2007. 651 с.
4. Безась Ж., Науменко М. І. Англійсько-українсько-французький словник зовнішніх зв'язків, стратегії та безпеки. Київ : ВІ КНУ імені Тараса Шевченка, 2006. 239 с.
5. Ольхової І. О., Білан М. Б. Французько-український, українсько-французький словник основних термінів військово-повітряних сил країн НАТО. Київ : Логос, 2007. 110 с.
6. Українська мова: енциклопедія. Київ : «Українська енциклопедія», 2000. С. 86.
7. Бурячок А. А. Лексика сучасної української мови з погляду її походження. *Сучасна українська літературна мова. Лексика і фразеологія* / за ред. акад. І. К. Білодіда. Київ, 1973. С. 101–150.
8. Українська газета, офіційний друкований орган Верховної Ради України «Голос України» : веб сайт. URL: <http://www.golos.com.ua> (дата звернення: 10.09.2022).
9. Щоденна всеукраїнська газета «День» : веб сайт. URL: <http://day.kyiv.ua/uk> (дата звернення: 12.09.2022).
10. Щоденне видання центральних органів виконавчої влади України «Урядовий кур'єр»: веб сайт. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/> (дата звернення: 15.09.2022).
11. Словник іншомовних слів. URL: <https://www.jnsm.com.ua/sis/> (дата звернення: 10.09.2022).
12. Словник французької мови «Larousse». URL: <https://www.larousse.fr> (дата звернення: 10.09.2022).
13. Український правопис. Київ : Наукова думка, 1990. 240 с.
14. Закон України «Про Статут гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України» / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 22—23. Ст. 196.
15. Бойовий статут механізованих і танкових військ Сухопутних військ Збройних сил України. Частина III. Взвод, відділення, екіпаж. Затверджено наказом командувача Сухопутних військ Збройних Сил України від 25.05.2016. № 238.

Chuhaii A., Kostiuk M. Gallicisms in Ukrainian military terminology

Summary. Military vocabulary as a component of professional terminological systems has always been the subject of linguistic analysis. Military conflicts of the twentieth century that took place on the European continent caused the appearance of wide range of military terminology. The current Russian-Ukrainian war also

influenced the development of traditional use of professional military terms and led to the appearance of new meanings, that can be easily observed in mass media.

This article is dedicated to the study of the functioning of French borrowings in modern Ukrainian vocabulary in the military sphere. The semantic scope of the notion of gallicism, that is defined as a word or a phrase borrowed from the French language, has been clarified, its main characteristics have been revealed and its role in modern Ukrainian terminology has been determined. The dictionary of the Ukrainian language includes French borrowings from many fields, but most frequent words concern the economic, political, social, military and art spheres.

In this study a complex approach to cover the functioning of gallicisms in the military sphere has been used. Characteristic features of the development of French borrowings from the military sphere in the terminological system at the phonetic-graphic, morphological and semantic levels have been determined. The main letter correspondences in Ukrainian and French words have been defined, in particular: g-г: галіфе – galliffet; гарнізон – garnison; e(кінцевий)-а: bombe – бомба; -іє-ія: artillerie – артилерія; -que-а: attaque – атака; -oi-ой: convoi – конвой; -ée-й: trophée – трофей. The following characteristic features of French borrowings are important in such words as галіфе (-é, -ó); сапер (-er); фюзеляж (-аж/-яж).

Such gallicisms in the military sphere have been identified in Ukrainian newspapers and analyzed in this article: атака (attack), армія (army), марш (march), лейтенант (lieutenant), бомба (bomb), сержант (sergeant), батальйон (battalion), десант (descent), артилерія (artillery), патрон (cartridge), маневр (maneuver), патруль (patrol), конвой (convoy), пістолет (gun), сапер (sapper), гарнізон (garrison), шеврон (chevron), кастет (brass knuckles). The most frequent borrowings from the French language are the lexemes «атака» (attack), «армія» (army) and «марш» (march). The lexeme «атака» (attack) is often accompanied by the following adjectives: газова (gas), атомна (atomic), інформаційна (informational), хакерська (hacker), теплова (thermal), психічна (mental) and гібридна (hybrid). The lexeme «армія» (army) is primarily related to the events taking place in our country. Therefore, the most frequent expressions with this word are the next: українська армія (Ukrainian army), європейська армія (European army), професійна армія (professional army), армія росії (russian army), друга армія (second army).

Despite the similar pronunciation, we often see the transformation of the meaning of many French words in the military sphere. The appearance and use of French borrowings in the Ukrainian language is a long process that continues today, and that is why it does not lose its importance in the scientific research.

Key words: gallicisms, borrowings, language levels, vocabulary, military sphere, military terminology.